

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרק שמיני - עו: - פב.

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת
"וכל בניך לימודי ה"
כח כסליו תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

מסכת שבת פרק ח' - "המוציא יין"

315. עו, ב - עז, א

רפ"י

משנה

המוציא יין - כדי מזיגת הכוס.

חלב - כדי גמיעה.

דבש - כדי ליתן על הכתית.

שמן - כדי לסוך אבר קטן.

מים - כדי לשוף בהם את הקילור.

ושאר כל המשקין - ברביעית.

וכל השופכין - ברביעית.

רבי שמעון אומר:

בולן ברביעית.

ולא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהו.

גמרא

תנא:

"כדי מזיגת כוס יפה".

ומאי "כוס יפה"?

כוס של ברכה.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון:

כוס של ברכה - צריך שיהא בו רובע רביעית,

כדי שימזגנו, ויעמוד על רביעית.

אמר רבא:

אף אנו נמי תנינא:

"המוציא יין - כדי מזיגת כוס",

ותני עלה:

"כדי מזיגת כוס יפה".

וקתני סיפא:

"ושאר כל המשקין ברביעית".

ורבא לטעמיה,

דאמר רבא:

כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא - לאו חמרא הוא.

אמר אבוי:

שתי תשובות בדבר:

חדא, דתנו: "המזוג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני" (נדה יט.).

ועו: מים בכד ומצטרפין!?

אמר ליה רבא:

הא דקאמרת: "שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני",

יין השירוני לחוד - דרפי.

אי נמי:

התם - משום חזותא,

אבל לטעמא - בעי טפי.

ודקאמרת: "מים בכד ומצטרפין!?"

לענין שבת, מידי דחשיב בעיניו, והא נמי הא חשיב.

מתני' המוציא יין. חי: כדי מזיגת הכוס. כשיעור שנותנין יין חי לתוך כוס להוסיף עליו מים כהלכתו ולמזוג אותו בהן ובגמרא מפרש באיזה כוס משערו: כתיב. שבגבי הסוסים והגמלים מחמת המשאות רדוייש {רידוישידור"א: קיהיון, פגימות} בלע"ז והכי אמר בהמפקיד בבבא מציעא (דף לח.) דבש והדביש למאי חזי לכתותא דגמלי אבל רבותי פירשו כתיב מכה שעל גב היד ושע"ג הרגל: לשוף. לשפוף ולהמחות בהן: קילור. שנותנין על העין לודיי"א {לוזי"א: משחה לעין חולה} בלע"ז: ברביעית. ביצה ומחצה רביעית הלוג: שופכים. מים סרוחים ובגמרא מפרש למאי חזו: כולן ברביעית. אף היין והחלב והדבש: ולא נאמרו. שיעורין שבמשנה אלא למצניעיהן לבד וחזר המצניע והוציאו חייב אבל שאר כל אדם שהוציאו אינו חייב וסבירא ליה לר"ש דמצניע עצמו בעי שיעורא זוטא ובבבא מציעא שיעורא לא מיחייב כדאמרין בפרקין דלעיל (דף עה:) דלית ליה לר"ש כל שאין כשר להצניע ואין מצניעים כמוהו שיתחייב עליו מצניעו: גמי תנא. בתוספתא המוציא יין כדי מזיגת כוס יפה פירוש לכוס דמתני': כוס של ברכה. ברכת המזון שהצריכו חכמים ליפותו כדאמרין בברכות (דף נא.) עיטור ועיטוף הדחה ושטיפה חי ומלא: אמר רב נחמן גרסי ולא גרסי דאמר: שיעור כוס של ברכה צריך שיהא בו. יין חי רובע של רביעית הלוג: כדי שימזגנו. במים שלשה חלקים מים ואחד יין: ויעמוד על רביעי'. הלוג:

תנינא. ממתניתין נמי שמעינן דזהו שיעורו מדתני בשאר משקין רביעית שמעינן מיניה דאין הוצאה במשקה הראוי לשתייה בפחות מרביעית הלכך על כרחיך כי שיערו ביין כדי מזיגת כוס של ברכה שיעור הראוי לשתיית רביעית נקט והיינו רובע רביעית דכי יהיב על חד תלת מיא כדרך המזיגות הראויות לשתייה יעמוד על רביעית יש טועים בשמועה זו לומר [רובע] רביעית רובע הלוג ויעמוד על רביעית על לוג שהוא רביעית הקב וטעות הוא בידם ורבותינו לא אמרו כן וראוי יש לדבר במס' נזיר (דף לח.) י רביעיות הן חמש סומקתא כלומר שנאמרו ביין ודם והי חיוורתא שנאמרו בשאר משקין וחשיב להא הוצאת שבת דשאר משקין גבי חיוורתא ועל כרחיך הנהו כולהו ברביעית הלוג נינהו דקא חשיב בהדיהו רביעית שמן לנזיר דהוא חצי שיעורה של שמן התודה במנחות וחצי לוג שמן לתודה ילפינן במנחות (דף פח.): שתי תשובות בדבר. דלא מצי למילף ממתניתין: חדא. דחמרא לא דרי מיא אלא על חד תרין במס' נדה (פ"ב דף יט.) חמשה מראה דמי טמאין הן וחד מינייהו כמזוג ומפרש במשנה וכמזוג שאמרת לך בשני חלקי מים ואחד יין: מן היין השירוני. שגדל בשרון שם מדינה הוא: ועוד מים בכד ומצטרפין. אי טעמא דמתני' יין משום דלכי מזיג ליה ויראה לשתייה יהא בו רביעית השתא מיהא כי מפיך ליה עדיין לא נמזג ואין כאן שיעור מים שעודן בכד היאך מצטרפין לחייבו אלא על כרחך טעמא לאו משום דליתחזי לשתייה לרביעית כשאר משקין הוא אלא הכי שיעוריה ואע"ג דכי מזיג ליה לא הוי רביעית: דרפי. רך: א"נ התם משום חזותא. נקט ליה ונהי נמי דדרי על חד תלת בטעמא מראית דם לא הוי אלא בשני חלקים מים ואחד יין ואי יהיב ביה טפי דם הדומה לו כדם ירוק הוא וטהור: הא חשיב. דחזי לצרופי ביה מיא:

316. עז, א

רש"י

יבש. יין קרוש: בכזית דמעיקרא הוה ביה רביעית ובקרוש רביעית שלימה בעינן דלאו בר מזיגה: **ר' יהודה אומר ו' דברים מקולי כו'.** לאו. דאיכא הני ותו לא דאכתי טובא איכא אלא כשנכנסו לכרם ביבנה והעידו כל אחד ואחד על אותו שבידו במס' עדיות העיד ר' יהודה על אלו: **ב"ש מטהרין.** דאינו כבשר לטמא בנבלה בכזית ולא תורת משקין לטומאה קלה. לי נראה דהאי דב"ש מטהרין מטומאת נבלות לחודא קאמר שלא יטמא אדם אבל טומאה קלה יש בו: **על כזית.** שהוא שיעור נבלה לטמא אדם והיינו אמרו דבר אחד שכזית היבש כשנימוח הוי רביעית: **עד כאן לא קאמר ר' נתן הכא.** דכזית יבש בעי רביעית דלח ובציר מרביעית לח ליכא כזית יבש כדקאמר דכזית קרוש הויא ביה רביעית: **אלא ביין דקליש.** וכשהוא לח רב נפחו וכשמתייבש נצמק לשיעור קטן: **אבל דם.** כשהוא לח הוי סמיך עב וקרוב להיות קרוש וכשיבש אינו נצמק לשיעור קטן אלא מעט וכזית יבש לא בעי רביעית לח ודם נבילות מטמא בפחות מרביעית:

תנא:

"יבש - בכזית,

דברי רבי נתן."

אמר רב יוסף:

רבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אמרו דבר אחר.

רבי נתן: **הא דאמרן.**

ורבי יוסי ברבי יהודה,

דתנאי:

"רבי יהודה אומר:

ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל,

דם נבלה.

בית שמאי מטהרין,

ובית הלל מטמאין.

אמר רבי יוסי ברבי יהודה:

אף כשטמאו בית הלל, לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית.

הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית.

אמר אביי:

דילמא לא היא,

עד כאן לא קאמר רבי נתן הכא, דבעי אלא ביין דקליש,

אבל בדם דסמיה - כזית לא בעי רביעית.

אי נמי,

עד כאן לא קאמר רבי יוסי ברבי יהודה התם, דכזית סגי ליה ברביעית, אלא בדם דסמיה,

אבל יין דקליש כזית הוי יותר מרביעית, וכי מפיק פחות מכזית ליחייב.

317. עז, א-ב

רס"י

גראינין. מתניתין דפרקין דלעיל חוץ מקליפתן וגרעיניהן: ונגרע. והגרעינין זורקין ונגרעין מתוך האוכל: אוממות. גבי גחלים מיתנין ליה בכיצד צולין גחלים יכול עוממות ת"ל אש אי אש יכול שלהבת כו': עממוהו. לא החשיכו מראיתו להיות הם נאים ממנו: מאמצין. לקמן גבי עינים של מת בפי שואל (דף קנא:):

"חלב - בדי גמיעה".

אבעיא להו:
"כדי גמיעה", או "בדי גמיעה"?

אמר רב נחמן בר יצחק:
"הגמיעה נא מעט מים מפרך" (בראשית כד, יז).

אבעיא להו:
עזב, "גראינין" או "גרעינין"?

אמר רבא בר עולא:
"ונגרע מערף" (ויקרא כז, יח).

אבעיא להו:
"אוממות" או "עוממות"?

אמר רב יצחק בר אבדימי:
"ארזים לא עממהו בגן אלהים" (יחזקאל לא, ח).

אבעיא להו:
"מאמצין" או "מעמצין"?

אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן:
"ועצם עיניו מראות ברע" (ישעיהו לג, טו).

318. עז, ב

רש"י

במשיפה של קילור. שרגילין
לשופו בחלב של אשה: כדי
לשוף במים. לשני עינים: כדי
שיפה או כדי אחיזה ושיפה.
מה שנדבק באצבעותיו לבד מה
שנותן בעיניו:

תנו רבנן:

"המוציא חלב של בהמה - כדי גמיאה.
חלב של אשה, ולובן של ביצה - כדי ליתן במשיפא של קילור.
קילור - כדי לשוף במים".

בעי רב אשי:

כדי שיפה או כדי אחיזה ושיפה?

תיקו.

רש"י

אפומא דכולה כתיבת. וכל מכה
קרויה פה: מורשא קמא. עליון
של מכה:

319.עז, ב

"דבש - כְּדִי לִיתֵן עַל הַכֶּתִית".

תנא:

"כְּדִי לִיתֵן עַל פִּי כֶּתִית".

בְּעֵי רַב אֲשִׁי:

"עַל [פִּי] כֶּתִית" - אַפּוּמָא דְכוּלָּהּ כֶּתִית, אוּ דִילְמָא אַמּוּרְשָׁא קַמָּא דְכֶתִית, לְאַפּוּקֵי הוּדְרָנָא?

תיקו.

320. עז, ב

רפ"י

שבלול. לימצ"א {חילזון עירוס} : **לכתית.** מניחה (לכתית) עליו: **זבוב לצירעה.** למי שעקצו צירעה כותש זבוב ומניחה עליו: **לחפפית.** מין שחין: **סממית.** אייראניא"ה {אירייני"א: **עכביש**} בלע"ז: **לעקרב.** עקיצת עקרב כותש סממית ומניחה עליו: **ושייף.** ומושח: **מפגיע.** חיה קטנה וקולה גדול ושומע וירא שתהא בריה גדולה ובורח: **יתוש.** נכנס לפיל בחוטמו וכן סממית לעקרב נכנס לו באזנו: **סנונית.** ארונדייל"א {ארונדייל"א: **סנונית**} נכנסת תחת כנפי הנשר ומעכו מפרישת כנפיו: **כילבית.** שרץ קטן ונכנס לדג גדול באזנו: **המבליג שוד על עז.** המחזיק שדוד על הגבור:

אמר רב יהודה אמר רב:

כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא דבר אחד לבטלה,

ברא שבלול - לכתית.

ברא זבוב - לצירעה.

יתוש - לנחש.

ונחש - לחפפית.

וסממית - לעקרב.

היכי עביד לה?

מיתי חדא אוכמא, וחדא חיורא, ושלקי להו ושייפי ליה.

תנו רבנן:

"חמשה אימות הן, חלש על גבור:

אימת מפגיע - על ארי,

אימת יתוש - על הפיל,

אימת סממית - על העקרב,

אימת סנונית - על הנשר,

אימת כילבית - על לויתן".

אמר רב יהודה אמר רב:

מאי קרא?

"המבליג שוד על עז"¹ (עמוס ה, ט).

¹ המבליג שוד על עז, ושוד על מבצר יבוא

321. עז, ב

רש"י

רבי זירא אשכח לרב יהודה, דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה, וחיזייה דהוה בדיחא דעתיה, ואי בעי מיניה כל חללי עלמא - הוה אמר ליה.

מאי טעמא עיזי מסגן ברישא והדר אימרי?

כבריייתו של עולם,
דברי שא חשוכא והדר נהורא.

מאי טעמא הני מכסיין והני מגליין?

הני דמכסיין מינייהו - מכסיין
והני דלא מכסיין מינייהו - מגליין.

מאי טעמא גמלא זוטא גנובתיה?

משום דאכל כיסי.

מאי טעמא תורא אריכא גנובתיה?

משום דדייר באגמי,
ובעי לכרכושי בקי.

מאי טעמא קרנא דקמצא רכיכא?

משום דדיירא בחילפי.
ואי קשיא - נדיא ומתעוורא.
דאמר שמואל:
האי מאן דבעי דליסמיה לקמצא לשלופינהו לקרניה.

מאי טעמא האי תימרא דתרנגולתא מדלי לעילא?

דדיירי אדפי, ואי עייל קטרא מתעוורא.

כל חללי עלמא. פירוש דברים הנעשים בכל חלל העולם: **מסגיין בריש עדרא**. מהלכות בראש העדר: **ברישא חשוכא**. סתם עזים שחורות סתם רחלות לבנות: **מכסיין**. בזנב: **והני מגליין**. העזים אין להם אליה: **הני דמכסיין מינייהו**. רחלים שאנחנו מתכסין מצמרן גם הן מכוסות: **דאכלה כיסי**. קוצים לפיכך זנבו קצר כדי שלא ידבקו בה הקוצים: **ובעי לכרכושי בקי**. להבריא היתושיין: **קמצא**. ארבה וליני קמצא [נמלה]: **חילפי**. ערבה: **ואי קשיא נדיא ומתעוורא**. ואם היתה קשה תנוד ותעקר כשתכה בעצים: **ומתעוורא**. יסתמו עיניה שמראות עיניה תלויה בה כדשמואל: **תימרא דתרנגולא מידליא לעילא**. ריס של עין התחתון כשעוצם עינו עולה למעלה מן העליון ובשאר כל בריה העליון שוכב על התחתון: **משום דדייר אדפי**. שעולה בלילות על הקרשים והקורות צריך שיעלה התחתון על העליון מפני העשן שלא יכנס בעינו: **מתכוליתא**. דבר שמטבילין בו כגון כותח או שאר ליפתן: **מתי תכלה דא**. לכשיכלה מה נאכל וליני מתי תכלה דא לפי שאינו כלה עד זמן ארוך שאינו נאכל אלא מעט מעט: **ביתא בא ואיתיב**. שדרך לישב בבית: **בקתא**. בית צר וקטן: **בי עקתא**. בית צר: **כופתא**. מכתשת ל"א מדה לחטין וליני כמין גולם עץ עשוי לשיבה כמו כופת שאור שיחדה לשיבה דתניא בפסחים (דף מה:): **כוף תיב**. כפוף אותו ושב עליו: **לבני לבני בני**. מתקיים לדורות הרבה: **הוצא**. גדר קוצים או לולבים: **חציצה**. אינו דבר קיימא אלא חציצה בעלמא: **כוזא**. כלי חרס קטן: **כזה**. כלומר דבר מועט וקל כמו זהו מהו חשוב למלאותו לי מיינך במתנה: **שוטיתא**. בד של הדס שמרקדין בו לפני כלה: **שטותא**. נראה המרקד כשוטה: **משיכלא**. ספל גדול שהכל רוחצים ידיהם ורגליהם ממנו: **משו כולא**. רוחץ את הכל:

"דשא" - "דךך שם".

"דרגא" - "דךך גג".

"מתכוליתא" - "מתי תכלה דא".

"ביתא" - "בא ואיתיב בה".

"ביקתא" - "בי עקתא".

"כופתא" - "כוף ותיב".

"לבני" - "לבני בני".

"הוצא" - "חציצה".

"חצבא" - "שחוצב מים מן הנהר".

"כוזה" - "כזה".

"שוטיתא" - "שטותא".

"משיכלא" - "מאשי כולא".

רש"י

משכילתא. ספל קטן ונאה: **משיא כלתא.** מיוחד לחשובים כמו כלה ואשה חשובה לרחוץ ממנו: **אסיתא** מורטייר {**מדוכה**} : **חסירתא.** שחסר החקיקה מבפנים: **בוכנא.** עלי שכותשין בו: **בושא.** חלוק עליון שקורין שרוק {**מעפורת,** **חלוק**} : **לא בושה.** למנוע הבושה שמכסה כל החלוקים התחתונים הקרועים ורעים: **כגולם.** שאין לו חיתוך אברים: **גולתא.** מקטורין נאה: **גלי ותיב.** כשהוא יושב מגלה עצמו שלא ישב עליו שלא ילכלכנו ולא ישופנו בקרקע וישיר שערו ויקרע ויבלה: **בור זינקא.** בור שיבשו מימיו קורין כן: **נקי.** חסר מימיו: **סודרא.** דרך תלמידי חכמים לעטוף סודר: **אפדנא.** טרקלין של מלכים: **אפתחא.** אל פתח זה יבאו הכל אם למשפט אם לשרת המלך:

"מְשַׁכֵּילְתָא"? - מְשִׁיא כְּלִתָּא.
 "אֲסִיתָא"? - "חֲסִירְתָּא".
 "בּוּכְנָה"? - "בּוּא וְאִכְנָה".
 "לְבוּשָׁה"? - לֹא בּוּשָׁה.
 "גְּלִימָא"? - שְׁנַעְשָׂה בּוּ כְּגֵלָם.
 "גּוּלְתָּא"? - "גְּלִי וְאִיתִיב".
 "פּוּרְיָא"? - שְׁפָרִין וְרַבִּין עֲלֶיהָ.
 "בּוּר זִינְקָא"? - "בּוּר זֶה נִקִּי".
 "סוּדְרָא"? - "סוּדֵר ה' לִירְאִיו" (תהלים כה, יד).
 "אִפְדָּנָא"? - "אִפְיִתְחָא דִּין".

תְּנִי רַבְּנֵי:
"שְׁלֹשָׁה כָּל זְמַן שְׂמֻזְקִינִין מוֹסִיפִין גְּבוּרָה,
וְאֵלֹהִי:
דַּג, וְנַחֲשׁ וְחִזִּיר".

322. עז, ב - עה, א

רז"י

אבר קטן. אחד מפרקי אצבע קטנה: **דגדול.** של אדם גדול והאי קטן אאבר קאי אי נמי אבר גדול של קטן והאי קטן אגברא קאי ולא אאבר. לא אבר קטן. וקטן אכולא מילתא קאי אבר קטן של גוף קטן: **דרבי שמעון כו'.** והכי קאמר כדי לסוך בו אבר קטן וקטן יהא הגוף בן יומו ורבי נתן סבר חד קטן אמרינן או האבר או הגוף אבל תרי קוטני לא: ה"ג דכולי עלמא אבר קטן של קטן בן יומו לא: **וליתא לדרבי ינאי.** ור' שמעון בן אלעזר או או קתני או אבר קטן של גדול או להפך וכולה חד שיעורא הוא: **ת"ש כו'.** ודרבי ינאי תנאי היא:

"שמן כדי לסוך אבר קטן".

אמר רבי ינאי:

שמן כדי לסוך אבר קטן, של קטן בן יומו.

מיתיבי:

"שמן כדי לסוך אבר קטן,

וקטן בן יומו".

מאי לאו:

אבר קטן דגדול,

ואבר גדול של קטן בן יומו!

אמר ר' לך דבי רבי ינאי:

הכי קאמר:

שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו.

לימא כתנאי:

"שמן כדי לסוך אבר קטן, וקטן בן יומו,

דברי רבי שמעון בן אלעזר.

רבי נתן אומר:

כדי לסוך אבר קטן".

מאי לאו בהא קמיפלגי:

רבי שמעון בן אלעזר סבר: אבר קטן של קטן.

ורבי נתן סבר: אבר קטן דגדול, או אבר גדול דקטן.

אבל אבר קטן של קטן בן יומו - לא.

לא,

דכולי עלמא אבר קטן דקטן בן יומו - לא.

עהא וליתא דרבי ינאי.

והכא, בהא קמיפלגי:

רבי שמעון בן אלעזר סבר: אבר קטן דגדול ואבר גדול דקטן בן יומו, כי הדדי נינהו.

ורבי נתן סבר: אבר קטן דגדול - אין, אבר גדול דקטן בן יומו - לא.

מאי הוי עלה?

תא שמע:

דתנאי:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:

שמן - כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו".

323. עז, ב - עה, א

רפ"י

מכדי כל מילתא דשכיחא ולא שכיחא. כל ששיערו חכמים לענין שבת והוא ראוי לשני דברים חדא שכיחא וחדא לא שכיחא אזול רבנן בשיעורן בתר דשכיחא ואפילו היא קולא ששיעורה גדול אמרינן שתמיה להא עביד ולא אמרי' הואיל וחזי נמי למילתא אחריתי ששיעורה קטן ניזיל בתרה לחומרא ואעי"פ דלא שכיחא: **שכיחא ושכיחא.** והיכא דשכיחי תרוייהו אזלינן לחומרא ומשערין בשיעורא זוטא: **רפואתו לא שכיחא.** כגון לשוף בו קילור ואעי"ג דחזי לה דאיכא דעביד בחלב אשה ואיכא דעביד במיא וחסין על היין שדמיו יקרים הלכך אזול בתר שתייתו ושיערוהו בכדי מזיגת כוס ואעי"ג דלקולא שיש כאן שיעור גדול וכן חלב נמי חזי לאכילה ולשוף קילור ומיהו לא שכיחא שהרי אף המים ראויין לכך ויש עושין ממים הלכך אזול רבנן בתר אכילתו ושיעורו בכדי גמיהא ואעי"ג דקולא היא: **דבש רפואתו נמי שכיחא.** שאין משקה אחר ראוי לכתית: **לחומרא.** הואיל ותרוייהו שכיחן לחומרא בעינן לשעוריה: **רפואתו לא שכיחא.** שהרי שאר משקין ראויין לכך ויש שפין קילור בשאר משקין ושתייתו שכיחא שרוב שתיית מים הם שאין אדם שותה יין לכל צמאיו כי אם לסעודתו: **בגלילא שנו.** שהן עניים ומקפדין בדבר מועט וחסין על יין וחלב לשוף קילור ואין שפין אלא במים והלכך רפואתו נמי שכיחא ובעינן למיזל לחומרא: **כל שקייני.** כל משקין ששפין בהן קילור: **מסו.** החולי: **ומטללי.** מסככין על העין ומונעין מראיתו עד שיכלה מראיתו לגמרי מפני שהן עבין ונגלדין כמין דבק שקורין גלוזייר {גלו"ד: דבק}: **בר ממיא.** דעדיפי מכולהו דמסו ולא מטללי שנבלעין מיד או ניגבין מהר ולא נגלדין על גב העין:

"מים נדי לשוף בהו את הקילור".

אמר אביי:

מכדי, כל מילתא דשכיחא ולא שכיחא - אזול רבנן בתר דשכיחא לקולא. שכיחא ושכיחא - אזול רבנן בתר דשכיחא לחומרא.

יין: שתייתו שכיחא, רפואתו לא שכיחא - אזול רבנן בתר שתייתו דשכיחא לקולא. חלב: אכילתו שכיחא, רפואתו לא שכיחא - אזול רבנן בתר אכילתו לקולא. דבש אכילתו שכיחא, רפואתו שכיחא - אזול רבנן בתר רפואתו לחומרא.

אלא מים,

מכדי שתייתו שכיחא, רפואתו לא שכיחא, מאי טעמא אזול רבנן בתר רפואתו לחומרא?

אמר אביי:

בגלילא שנו.

רבא אמר:

אפילו תימא בשאר מקומות, פדשמואל,

דאמר שמואל:

כל שקייני מסו ומטללי, לבר ממיא דמסו ולא מטללי.

324. עח, א

רפ"י

שכן כוחלין לברקית. מיילא שכולטת בעין: ומאי ניהו. מאיזה דם כוחלין אותו: ליארוד. תבלול ובתוספתא ראיתי לחורור והן טיפות דקות של לובן הנולדות בעין כדתנן בבכורות גבי מומין (דף לח:). דמא דכרושתנא. עטלף שקורין טלפא: גוא. כרושתנא מצוי בתוך היישוב שהוא ליארוד שהוא שוקע בתוך העין: לברא. דמא דתרנגולת ברא לברקית שהיא בולטת: בד"א. דבעינן שיעורא במוציא לר"ה: אבל המצניע. והוציאו חייב בכל שהוא לקמיה פריך אטו מצניע לאו מוציא הוא: ר' שמעון אומר בד"א. דמיחייב בשיעורא זוטא כי האי: במצניע. בשיעור הזה וחזר והוציאו: אבל במוציא. אדם שלא הצניעו והוציאו אינו חייב אלא ברביעית: במוציא שופכין. אדם שלא הצניעו אינו חייב אלא ברביעית דבציר מהכי לא חזו כדלקמן לגבל טיט: אטו מצניע לאו מוציא הוא. הלא אין מתחייב אלא על ידי הוצאה: אמר אבבי הכא בתלמיד. כגון שולי דנגרי שאומר לו רבו לך ופנה לי המקום: דבר שחשוב לכל מיחייב עליה. ואף על גב דלא אצניעה רביה לצרכו: דבר שאינו חשוב לכל כו'. והכי קאמרי בד"א דבעינן שיעורא דחשיב במוציא כלומר בדבר שאין לך לילך בו אלא אחר הוצאתו של זה שהמחשבה תלויה בזה שהוציא אבל במצניע בדבר שיש לך לילך אחר מחשבה של מצניע כגון המצניע כל שהוא חייב זה המוציאו ורשב"א אמרה ואזיל לטעמיה דאמר בפרקין דלעיל דבדבר שאין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו נתחייב זה במחשבתו של זה וה"ה דמצי לאוקמי במצניע גופיה ולמימר הכי בד"א במוציא בדבר שלא הוצנע ואין לך לילך בו אלא אחר הוצאתו של זה אבל אם היה זה מצניע דבר זה מתחילה וחזר והוציאו חייב אלא משום דשמע"י ל"י דאמר נתחייב זה במחשבה של זה אוקמא אביי אפי' באחר שהוציאו וכ"ש אם הוציאו הוא עצמו:

וְשָׂאֵר כָּל הַמְשָׁקִין - בְּרַבֵּיעִית.

תְּנֵנוּ רַבֵּינוּ:

"דָּם וְכָל מִינֵי מְשָׁקִין - בְּרַבֵּיעִית.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר:

דָּם - כִּדֵּי לְכַחֵל בּוֹ עֵין אַחַת,

שָׁכַן כּוֹחֲלִין בְּרַקִּית."

וּמַאי נִינְהוּ?

דְּמָא דְתִרְנַגְלוּת בְּרָא.

רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר:

דָּם - כִּדֵּי לְכַחֵל בּוֹ עֵין אַחַת,

שָׁכַן כּוֹחֲלִין לִיאֲרוֹד.

וּמַאי נִינְהוּ?

דְּמָא דְכְרוּשְׁתֵּינָא.

וְסִימְנִיד:

גְּוָא לְגֹוָא.

בְּרָא לְבָרָא.

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים:

בְּמוּצִיא,

אָבֵל בְּמַצְנִיעַ כֵּל שְׁהוּא - חַיִּיב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר:

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים:

בְּמַצְנִיעַ,

אָבֵל בְּמוּצִיא אִינוֹ חַיִּיב אֲלָא בְּרַבֵּיעִית.

וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן:

בְּמוּצִיא שׁוֹפְכִין לְרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים, שְׁשִׁיעוֹרָן בְּרַבֵּיעִית."

אָמַר מֶר:

"בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים:

בְּמוּצִיא, אָבֵל בְּמַצְנִיעַ כֵּל שְׁהוּא [- חַיִּיב]."

אָטוּ "מַצְנִיעַ" לָאוּ "מוּצִיא" הוּא!?

אָמַר אַבְיִי:

הָכָא בְּמַאי עֲסָקִינוּ:

בְּתַלְמִיד שְׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ: לָךְ וּפְנֵה לִי הַמְּקוֹם לְסַעוּדָה. הֵלֶךְ וּפְנֵה לוֹ.

דְּבַר חֲשׁוֹב לְכָל - חַיִּיב עֵילוּיָהּ,

דְּבַר שְׂאִינוֹ חֲשׁוֹב לְכָל,

אִי אֲצַנְעִיהָ רַבִּיהּ - מִיחַיִּיב עֵילוּיָהּ,

וְאִי לֹא - לֹא מִיחַיִּיב.

אָמַר מֶר:

"מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן:

בְּמוּצִיא שׁוֹפְכִין לְרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים שְׁשִׁיעוֹרָן בְּרַבֵּיעִית."

"שׁוֹפְכִין" לְמַאי חֲזוּ?

אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהּ:

לְגַבֵּל בְּהֵן אֶת הַטִּיט.

וְהִתְנִיֵּא:

"טִיט - בְּדִי לַעֲשׂוֹת בְּהֵן פִּי כּוֹר!"

לָא קִשְׂיָא:

הָא - דְּמִיגְבֵּל,

הָא - דְּלֵא מִיגְבֵּל,

לְפִי שְׂאִין אָדָם טוֹרַח לְגַבֵּל טִיט לַעֲשׂוֹת פִּי כּוֹר.

רש"י

פי כור. נקב שנותנין בו המפוח ושיעורא זוטא הוא ומרביעית חזי לגבל טובא וכיון דהוצאת טיט חשיבא בכדי פי כור בעינן נמי לשעוריה בהנך דעבדי לטיט בכדי גיבול פי כור: **דמיגבל**. כבר חשוב בכדי פי כור אבל זה שעדיין לא נגבל אינו נשער בכך לפי שאין אדם טורח לגבל שיעור מועט כזה ואם בא לגבל מגבל יותר ועושה בו דברים אחרים:

325. עת, א-ב

רש"י

מתני' און לקופה. לאוחזה בה: תלאי. לתלותו בו: מדת מנעל. להראותו לאומן כמדה זו אני צריך: נייר. מעשבים עושים אותו: קשר של מוכסין. יש לך אדם שנותן המכס לראש הנהר במקום אחד או מוחל לו במתנה והוא מוסר לו חותם להראות למוכס שמחל לו המכס ודרכו לכתוב בו שתי אותיות והן גדולות משתי אותיות שלנו: נייר מחוק. שוב אינו ראוי לכתוב לפיכך צריך שיעור גדול לכרוך ע"פ צלוחית: קלף כדי לכתוב פרשה קטנה. דאידי דמיו יקרים לא עבדי מיניה קשרי מוכסין אלא תפילין ומזוזות ולא מיחייב בשיעורא זוטא: דיו לכתוב שתי אותיות. לרושם על שתי חוליות של כלי או על קרשים לזווגן: כדי לכחול עין אחת. לקמן פריך עין אחת הא לא כחלי: דבק. גליד: כדי ליתן בראש השפסף. בגמרא מפרש לה: כדי לעשות נקב קטן. כלי שנותנין בו כסף חי סותם פיו בזפת או בגפרית ונוקב בתוך הסתימה נקב דק להוציא בו: חרסית. לבינה כתושה: לעשות פי כור. שהמפורח נכנס בו: פטפוט. רגל למקום מושב הכור שהיו מושיבין על כן העשוי לכך כגון טרפיד {טרפיד: חצובה (בעלת שלוש רגליים)} לשפות הקדירה: סובין כדי ליתן ע"פ כור של צורפי זהב. במקום שאין פחמין צורפין זהב באש של סובין: לסוד קטנה שבבנות. טופלות סיד להשיר את השיער:

משנה

המוציא חבל - כדי לעשות אוזן לקופה.
גמי - כדי לעשות תלאי לנפה ולבברה.
ורבי יהודה אומר:
כדי ליטול ממנו מדת מנעל לקטן.
נייר - כדי לכתוב עליו קשר מוכסין.
המוציא קשר מוכסין - חייב.
נייר מחוק - כדי לכרוך צלוחית קטנה של פליטון.
עור - כדי לעשות קמיע.
דוכסוסטוס - כדי לכתוב מזוזה.
קלף - כדי לכתוב פרשה קטנה שבתפילין, שהיא "שמע ישראל".
דיו - כדי לכתוב שתי אותיות.
כחול - כדי לכחול עין אחת.
דבק - כדי ליתן בראש השפסף.
זפת וגפרית - כדי לעשות נקב.
שעוה - כדי ליתן על פי נקב קטן.
חרסית - כדי לעשות פי כור של צורפי זהב.
רבי יהודה אומר:
כדי לעשות פיטפוט.
סובין - כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב.
סיד - כדי לסוד קטנה שבבנות.
רבי יהודה אומר:
כדי לעשות כלכל.
רבי נחמיה אומר:
כדי לסוד אונדפי".

ע"ב

גמרא

חבל נמי ליחייב "לעשות תלאי לנפה ולבברה!"

פיון דחריק במנא לא עבדי אינשי.

תנו רבנן:

"הוצין - כדי לעשות אוזן לסל כפיפה מצרית.
סיב - אחרים אומרים: כדי ליתן על פי משפך קטן לסנן את היין.
רבב - כדי לסוד תחת אספגין קטנה.
וכמה שיעורה?
בסלע.

והתנא:
"בגורגרת!"

אידי ואידי חד שיעורא הוא.

מוכין - כדי כדור קטנה.
וכמה שיעורו?
באגוד".

גמ'
חבל נמי ליחייב. בשיעורא זוטא: דחזי נמי לתלאי דנפה וכברה: דחריק. כעין חרקי מתוך שהוא קשה פוגם את העץ: הוצא. של לולבי דקל: כפיפה מצרית. סל העשוי מצורי דקל: סיב. ודיליית {וידיל"א: קנוקנת} שגדל סביב הדקל כעין מלבוש ונכרך סביבותיו ועולה: על פי משפך. אונטודיי"ר {אינטונדוי"ר: משפך}: לסנן את היין. שמעכב הפסולת והקמחים מליכנס לפי הכלי: רבב. שומן או שמן: אספוגין. רקיק שנותנין בתנור וטחין תחתיו אליה: וכמה שיעורא. של איספוגין: כדור. פלוטי"א {פילוט"א: כדור}:

326. עח, ב

רש"י

נייר חלק: שלא נכתב בו מעולם:
 שתי אותיות. קס"ד שתי אותיות דידן דזוטרן: קשר של מוכסין. לא בעי גליון לבית אחיזה שאוחזו כולו בכפו פשוט ורואה: בלובן. גליון: הכא בית אחיזה לא צריך. שיכול לאוחזו במקום המחק והשטר במקום הכתב:

נייר - כדי לכתוב עליו קשר מוכסין.

תנא:

"במה קשר מוכסין?
 שתי אותיות של קשר מוכסין."

ורמינהו:

"המוציא נייר חלק,
 אם יש בו כדי לכתוב שתי אותיות - חייב,
 ואם לאו - פטור!"

אמר רב ששת:

מאי "שתי אותיות"?
 שתי אותיות של קשר מוכסין.

רבא אמר:

"שתי אותיות" - דידן ובית אחיזה,
 דהיינו - קשר מוכסין.

מיתיבי

"המוציא נייר מחוק, שטר פרוע,
 אם יש בלובן שלו כדי לכתוב שתי אותיות,
 או בנולו כדי לכתוב על פי צלוחית קטנה של פלייטון - חייב,
 ואם לאו - פטור."

בשלמא לרב ששת דאמר: "מאי 'שתי אותיות', שתי אותיות של קשר מוכסין" - שפיר.
 אלא לרבא דאמר: "'שתי אותיות', דידן ובית אחיזה, דהיינו קשר מוכסין" - הכא בית אחיזה לא צריך!

קשיא.

327. עח, ב

רס"י

משהראהו למוכס. ורואה שמחל לו ראש הנהר את המכס שוב אין צריך לו ולא חזי למידי: מאי בינייהו. כלומר במאי פליגי ולמאי קאמר רבי יהודה דצריך לו: רהיטי מוכסא. קוראניש {רצים} (עובדי המכס שתפקידם לרוץ) [לעז זה הוא גרסה מאוחרת החסרה בכל כתבי היד וברור שאינו מרש"י] שרצין אחר העוברים להעליל עליהם שלא נתנו המכס וטורח לעוברים לחזור למוכס ומצניע החותם להראות לאלו ולת"ק לא מצנע ליה להכי דכי רהטי בתריה הדר לגבי מוכס: מוכס קטן. פעמים שיש מוכס גדול שטורח לו לעמוד על הגשר כל היום וממנה מוכס קטן וזה מתחלה אינו מראה החותם של מלך אלא לגדול ולרבי יהודה צריך לו שהרי הקטן ימנענו מלעבור ולת"ק אין צריך לו שהגדול מוסר לו סימן דברים ואומר לקטן ועובר: למוכס שני של מעבר אחר ולא לפוטרו מן המכס אלא להראות שהוא נאמן וחשוב ואינו מבריח עצמו מן המכס כדי שלא יעליל עליו לאחר זמן:

תנו רבנן:

"המוציא קשר מוכסין, עד שלא הראהו למוכס - חייב.

משהראהו למוכס - פטור.

רבי יהודה אומר:

אף משהראהו למוכס - חייב,

מפני שצריך לו".

מאי בינייהו?

אמר אביי:

איכא בינייהו: רהיטי מוכסא.

רבא אומר:

מוכס גדול ומוכס קטן איכא בינייהו.

רב אשי אומר:

חד מוכס איכא בינייהו,

מפני שצריך לו להראות למוכס שני,

דאמר ליה: חזי, גברא דמוכס אנא.

328. עה, ב - עט, א

רפ"י

משפרעו. (לוה) פטור לקמיה מפרש להו: **מאי בינייהו.** כלומר מאי פלוגתייהו ומה טעם נותנין לדבריהם: **אסור לשהות שטר פרוע.** משום שנאי (איוב יא) אל תשכן באהליך עולה הלכך מלוה לא משהי ליה לצור ע"פ צלוחיתו משום אסור ולוה נמי לא משהי ליה שמא יבא לידי מלוה ויחזור ויתבענו: **מותר.** הלכך כי הוציאו מלוה חייב דצריך לו לכרוך ע"פ צלוחית: **במודה בשטר שכתבו.** הלוה מודה שכתבו צריך לקיימו ולומר לא פרעתי וכל כמה דלא אמר הכי לאו שטרא הוא אי לאו משכח סהדי להכיר החתימה דמאן קא משוי ליה שטרא ליה דאמר כתבתיו ליה נמי הא קאמר פרעתי הפה שאסר הוא הפה שהתיר הלכך משפרעו כלומר משיאמר פרעתי פטור דלא צריך ליה ור' יהודה סבר אין צריך לקיימו דכיון דמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאלו קיימוהו חותמיו וגובה בו כ"ז שמוציאו:

עד שיאמר פרעתי ולא פרעתי. כלומר עד שלא אמר פרעתי חייב משאמר פרעתי פטור דבטל ליה: **דכולי עלמא צריך לקיימו.** והכא בפרעו ולא פרעו ממש קאמר ובשטר מקויים ודכולי עלמא אסור לשהות שטר פרוע: **והכא בכותבין שובר קא מיפלגי.** יש גורסין ת"ק סבר אין כותבין שובר על שטר פרוע שאתה מצריכו לשמור שוברו מן העכברים אלא מחזיר לו ושורפו ואסור להשהותו ורבי יהודה סבר כותבין שובר ועל ידי שובר מותר לשהות שטר פרוע לצור ע"פ צלוחיתו ולא היא חדא דכיון דאסור לשהות שטר פרוע אפי' על ידי שובר נמי אסור להשהותו שמא יאבד השובר וזה חוזר וגובה בו ועוד לרבי יהודה אין כותבין שובר שמעינן ליה בבבא בתרא (דף קע:.) דתנן מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב שובר וה"ג ת"ק סבר כותבין שובר והכי קאמר משפרעו ליה והוציאו מלוה בשבת פטור שאינו צריך לו ואי אמרת כיון דראוי לצור ע"פ צלוחיתו הוא דבעי אהדורי ללוה לא משהי ליה שמא יבא לידי מלוה ויחזור ויתבענו ואי נמי לא מהדר ליה מלוה לא איכפת ליה ללוה דמלוה כתב ליה ללוה שובר עילויה ורבי יהודה סבר אין כותבין שובר הלכך צריך הוא המלוה דבעי אהדורי ואי לא מהדר ליה חוזר ותבעו לו מה שפרעו דלא סגי ליה בשובר דצריך לשומרו מן העכברים: **רב אשי אמר.** פלוגתייהו כשהוציאו ליה הוא ומה הוא צריך לו דקאמר ודאי לא לצור דמשום סתימת פי צלוחית לא משהי ליה שמא יבא ליד המלוה אלא משהי ליה להראותו לשאר בעלי חובות ולהתהלל שהוא פורע חובותיו:

תנו רבנן:

"המוציא שטר חוב,
עד שלא פרועו - חייב,
משפרעו - פטור.
רבי יהודה אומר:
אף משפרעו - חייב,
מפני שצריך לו".

מאי בינייהו?

אמר רב יוסף:

אסור לשהות שטר פרוע איכא בינייהו.
רבנן סברי: אסור לשהות שטר פרוע.
ורבי יהודה סבר: מותר לשהות שטר פרוע.

אביי אמר:

דכולי עלמא אסור לשהות שטר פרוע,
והכא במודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו, קמיפלגי:
תנא קמא סבר: מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו.
ורבי יהודה סבר: מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו.
וימאי "עד שלא פרועו" ו"משפרעו"?

עט, א עד שיאמר ליה: "פרעתי" ו"לא פרעתי".

רבא אמר:

דכולי עלמא: "מודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו",
והכא: בכותבין שובר קמיפלגי:
תנא קמא סבר: כותבין שובר.
ורבי יהודה סבר: אין כותבין שובר.

רב אשי אמר:

מפני שצריך להראותו לבעל חוב שני,
דאמר ליה: חזי, גברא דפרע אנא.

329. עט, א

רס"י

המוציא עור בכמה. משום דבעי למיבעי מיניה הנך בעיי אחרנייתא בעא מיניה הא ואף על גב דמתנני היא: **לעבד.** עור העומד לעבדו ועדיין לא עבדו בכמה שיעור הוצאתו: **המלבן.** צמר: **סיט.** כדי הפרש אצבע מהאמה: **כפול.** שני סיטין: **אלמא.** כיון דמנפץ ומלבן לטווייה קאי שיעוריה כטווייה: **שלא לעבדו.** אינו עומד לעבד: **דוגמא.** כלומר מעט כעין שמראין לדוגמא לומר רוצה אתה בזה: **לאירא.** והוא כשיעור הצריך לאירא של גרדי לשתום פי קנה שפקעית הערב נתונה בו: **קליפי אגוזים.** קליפה לחה שעל קליפי האגוז: **סטיס.** וישודא {וישד"א: **איסטיס,** פסטרל (צמח), שמשורשו מפיקים צבע כחול) {וכן תרגם לעיל סח., אך ראה להלן פט:} : פואה. וורנצ"א {ורנצ"א: פואה} : פי סבכה. קופ"א {קויפ"א: **שביס עשוי רשת**} נותנין בגד באמצעיתה והאי שיעורא נפיש: **שאינ אדם טורח כו'.** ואם בא לשרותה שורה כדי פי סבכה אבל עור טורח אדם לעבד כדי קמיע ומעובד נמי פחות מכדי קמיע לא חשיב: **חמשה.** גרעינין: **ואילו בתר דזרעינהו תנן.** דקלח אחד חשוב: **כרישא.** קפלוט:

"עור כְּדֵי לַעֲשׂוֹת [קמיע]".

בְּעָא מִיְנִיהּ רַבָּא מַרְבַּ נְחָמֵן:
הַמוֹצִיא עוֹר - בְּכֶמָה?

אָמַר לֵיהּ:

כְּדִתְנִן:

"עוֹר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קמיע".

הַמְעַבְדוֹ - בְּכֶמָה?

לָא שָׁנָא.

לְעַבְדוֹ - בְּכֶמָה?

אָמַר לֵיהּ:

לָא שָׁנָא.

וּמָנָא תִּימָרָא?

כְּדִתְנִן:

"הַמְלַבֵּן וְהַמְנַפֵּץ וְהַצּוֹבֵעַ וְהַטּוֹוֶה, שִׁיעוֹרוֹ בְּמֵלֵא רוֹחַב הַסֵּיט כְּפּוֹל, וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטֵין, שִׁיעוֹרוֹ בְּמֵלֵא רוֹחַב הַסֵּיט כְּפּוֹל".

אֲלָמָא: כִּיּוֹן דְּלְטוּיָה קָאִי שִׁיעוֹרָא - כְּטוּוִי.

הַכִּי נָמִי: כִּיּוֹן דְּלְעַבְדוֹ קָאִי - שִׁיעוֹרוֹ כְּמַעוּבָד.

וְשִׁלָּא לְעַבְדוֹ - בְּכֶמָה?

אָמַר לֵיהּ:

לָא שָׁנָא.

וְלֹא שְׁנֵי: בֵּין מַעוּבָד לְשִׁאיִנו מַעוּבָד?!

אִיתִיבֵיהּ:

"הַמוֹצִיא סְמָנִין שְׂרוּיִן כְּדֵי לַצְּבוּעַ בְּהֵן דּוּגְמָא, לְאִירָא".

וְאִילוּ בְּסָמָנִין שִׁאיִנְן שְׂרוּיִן תְּנִן:

"קְלִיפֵי אַגוּזִים וְקְלִיפֵי רְמוֹנִין, סְטִיס, וּפּוּאָה, כְּדֵי לַצְּבוּעַ בְּהֵן בְּגָד קָטוֹן לְפִי סְבִכָּה" (שבת פט:)

הָא אִיתְמַר עֲלֵהּ:

אָמַר רַב נְחָמֵן אָמַר רַבֵּה בַר אֲבוּהֵי:

לְפִי שִׁאיִן אָדָם טוֹרַח לְשָׂרוֹת סְמָנִין לַצְּבוּעַ בְּהֵן דּוּגְמָא לְאִירָא.

וְהָרִי זְרַעוֹנֵי גִינָה, דְּמִקְמֵי דְזַרְעֵינָהּ, תְּנִן:

"זְרַעוֹנֵי גִינָה - פְּחוֹת מִבְּגָרוּגְרָת.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה" (שבת צ.).

וְאִילוּ בְּתַר דְזַרְעֵינָהּ תְּנִן:

"זָבֵל וְחוֹל הַדֶּק כְּדֵי לְזַבֵּל בּוֹ קֵלַח שֶׁל כְּרוּב,

דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:

כְּדֵי לְזַבֵּל בְּרִישָׁא" (שבת פ:)

רש"י

הא איתמר עלה. לקמן בפרק רבי עקיבא מתרץ לה רב פפא הכי: **נימא**. גרעינין: **מצה כמשמעו**. שאין לה שום תיקון: **קמיה**. משהין אותו בקמח ומים: **עפיץ**. מתקנין אותו בשחיקת עפצים כמו שעושין כאן בשחיקת קליפת ארז שקורין טנא {ט"ן: **דבע** (אבקה של קליפת אלון המשמשת לעיבוד עורות) [רש"י אינו מתרגם כאן את המונח של התלמוד, אלא מזכיר את החומר השונה, שמשמשים בו בצרפת לאותה מלאכה. כפי הנראה, נזקק למלה "ארז" כדי לציין עץ, שבלי ספק הוא מה שאנו קוראים "אלון", ובכל אופן אינו יכול להיות הארז המקראי, שאינו גדל בארצות מערב-אירופה]}. וכמה שיעורו. להוצאת שבת: **רבעא דרבעא דפומבדיתא**. רובע ליטרא של פומבדיתא דרך הסוחרים לצור משקולת של עופרת כדי שלא תפחת לפי שהמתכת נשחקת תמיד ונפחת מאליו: **קמיע**. בציר שיעוריה מכדי לצור משקולת: **לכתוב גט**. ותנן (גיטין דף פה.). גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ושמו ושמה והעדים והזמן ושיעור זה קטן מכולן: **וקתני מיהת כו'**. אלמא שיעור דאין מעובד נפיש: **בבישולא**. לח כמו שהופשט קרי בשולא לשון בשול שהוא לח דאכתי לא חזי לעיבוד אבל יבש חזי לעיבוד וכיון דחזי לעיבוד הוי כמעובד: **שלשה על שלשה לטומאת מדרס**. אבל למגע שלש על שלש והן אצבעות: **כך שיעור להוצאת שבת**. אלמא שאין מעובד חמשה טפחים בעינן ומתניתין מוקי במעובד: **בקורטבלא**. מבשלו ברותחין ומתקשה לישב עליו ולכסות דלובקאות שקורין פושדטוויייל {**פלדישטו'ל: כסא מתקפל**} ומטות ולעשותו שולחן:

הא איתמר עלה:
הא - דזריע,
הא - דלא זריע.
לפי שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה.

והרי טיט, דמקמי דליגבליה, תנאי:
"מודים חכמים לרבי שמעון:
במוציא שופכין לרשות הרבים ששיעורן ברביעית,"
והוינן בה: שופכין למאי חזו?
ואמר רבי ירמיה:
לגבל בהן את הטיט,
ואילו בותר דגבליה, תנאי:
"טיט כדי לעשות בהן פי כור!"

התם נמי כדאמרן:
לפי שאין אדם טורח לגבל את הטיט לעשות בו פי כור.

תא שמע:
דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא:
שלשה עורות הן:
מצה, וחיפה, ודיפתרא.
"מצה" - כמשמעו דלא מליח, ודלא קמיה, ודלא עפיין.
וכמה שיעורו?
תני רב שמואל בר רב יהודה:
"כדי לצור בו משקולת קטנה,"
וכמה?
אמר אבוי: ריבעא דריבעא דפומבדיתא.
"חיפה" - דמליח, ולא קמיה, ולא עפיין.
וכמה שיעורו?
כדתנן:
"עור - כדי לעשות קמיע."
"דיפתרא" - דמליח וקמיה ולא עפיין.
וכמה שיעורו?
כדי לכתוב עליו את הגט.
קתני מיהת:
"כדי לצור בו משקולת קטנה,"
ואמר אבוי: ריבעא דריבעא דפומבדיתא!
התם - בבישולא.

והתנן:
"הבגד - שלשה על שלשה למדרס.
השק - ארבעה על ארבעה,
העור - חמשה על חמשה.
מפץ - ששה על ששה, בין למדרס בין למת" (כלים כז,ב).
ותאני עלה:
"הבגד והשק והעור נשיעור לטומאה כך שיעור להוצאה!"
בקורטובלא.

רש"י

330. עט, ב

דוכסוסטוס. קלף שניטלה קליפתו העליונה: **מזוזה**. שמע והיה אם שמוע: **שבתפיין**. דהתם ד' אגרות לדי פרשיות ושיער בחד מינייהו דהיינו שמע קטנה שבהם: **מטמאות את הידים**. לענין תרומה כדאמרן בי"ח דבר בפ"ק (דף יד.): **קציצה**. הוא הדפוס של עור שחתוך לדי בתים כמין בית יד של עור והאיגרות בתוכן: **במזוזה**. הן האיגרות שהן בתוך הבתים: **והא מדקתני סיפא**. דההיא דלעיל קלף כדי לכתוב כו' מכלל דרישא כו' וקשיא רישא אסיפא: **שיעורן**. של כל אחד בכמה: **כדי לכתוב עליו מזוזה**. אדוכסוסטוס דלא חזי לתפילין וסיפא פריש קלף כדי לכתוב פרשה קטנה שבתפילין:

עט, ב "קלף - כדי לכתוב עליו פרשה קטנה".

ורמיהו:

"כדי לכתוב עליו מזוזה!"

מאי "מזוזה"?

מזוזה שבתפילין.

וקרי להו לתפילין "מזוזה"!!

אין,

והתניא:

"רצועות עם התפילין מטמאות את הידים, בפני עצמן אין מטמאות את הידים. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: הנוגע ברצועה טהור, עד שיגע בקציצה. רבי זבאי משמו אומר: טהור עד שיגע במזוזה עצמה."

והא מדקתני סיפא:

"קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין, שהיא: "שמע ישראל", מכלל דרישא במזוזה עצמה עסקינן!

הכי קתני:

"קלף ודוכסוסטוס שיעורן בכמה?"**דוכסוסטוס - כדי לכתוב עליו מזוזה.****קלף - כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא: "שמע ישראל".**

331. עט, ב

רש"י

קלף אין דוכסוסטוס לא. הוי בשיעורא זוטא כי האי אלא בכדי לכתוב ב' פרשיות דמזוזה ואי דוכסוסטוס תזי לתפילין הוה ליה לשעוריה כשיעור זוטא דתפילין: **למצוה**. מצוה מן המובחר קלף בעינן וסתמא דכל איניש מצוה מעלייתא עביד הלכך לא מצנע דוכסוסטוס לתפילין וה"ל אין מצניעין כמוהו: **למזוזה**. אם כתבה על הקלף: **הא דכתב אקלף אפי' במקום שיער**. וכ"ש במקום בשר דהילכתא מזוזה במקום שיער והא דכתבה אדוכסוסטוס במקום בשר: **רבי אחי מכשיר**. ורב מוקי לדר' אחי אתפילין דכתבן על דוכסוסטוס ואמר כוותיה: **נייר**. של עשבים: **גויל**. מעובד בעפצים:

אמר רב:

דוכסוסטוס הרי הוא כקלף.

מה קלף כותבים עליו תפילין, אף דוכסוסטוס כותבים עליו תפילין.

תנו:

"קלף נדי לכתוב פרשה קטנה שבתפילין נהיא "שמע ישראל",

קלף - אין,

דוכסוסטוס - לא!

למצוה.

תא שמע:

"הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס. קלף במקום בשר, דוכסוסטוס במקום שיער!"

למצוה.

והתניא:

"שינה פסול!"

אמזוזה.

והתניא:

"שינה בזה ובזה פסול!"

אידי ואידי אמזוזה,

והא דכתבינהו אקלף במקום שיער.

אי נמי,

אדוכסוסטוס במקום בשר.

ואיבעית אימא:

"שינה בזה ובזה" - תנאי היא.

"שינה בזה ובזה - פסול.

רבי אחא מכשיר משום רבי אחי בר חנינא,

ואמרי לה משום רבי יעקב ברבי חנינא."

רב פפא אמר:

רב דאמר כתנא דבי מנשה.

דתנא דבי מנשה:

"כתבה על הנייר, ועל המטלית - פסולה.

על הקלף, ועל הגויל, ועל דוכסוסטוס - בשרה."

"כתבה" מאי?

אלימא: מזוזה - מזוזה אקלף מי כתבינן?!

אלא לאו - תפילין.

וליצעמיד תפילין אגויל מי כתבינן?!

אלא, כי תנאי ההיא: בספר תורה.

רש"י

מסייע ליה. לרב: כיוצא בו. רישא דברייתא תפילין של יד עושין אותן של ראש ואותן של ראש אין עושין אותן של יד לפי שאין מורדין כו': ס"ת שבלה. אין מחתכין ממנה יריעה שפרשיות שמע והיה אם שמוע בתוכה לקובען במזוזה: דכתיבי. הנך תפילין אמאי: לאו דכתיבי אדוכסוסטוס. שהוא כשר למזוזה הלכך הא מורדין עושין: השתא דאתית להכי. דמזוזה אקלף כשרה: לא תימא. במילתיה דרב דוכסוסטוס הרי הוא כו':

לימא מסייע ליה:

"כיוצא בו, תפילין שבלו וספר תורה שבלה - אין עושין מהן מזוזה. לפי שאין מורדין מקדושה חמורה, לקדושה קלה".

טעמא דאין מורדין,

הא מורדין - עושין.

דכתיבא אמאי? לאו דכתיבא אדוכסוסטוס!

לא, דכתיבא על הקלף.

מזוזה אקלף מי כתבינן?!

אין,

והתניא:

"כתבה על הקלף, על הנזיר, ועל המטלית - פסולה.

אמר רבי שמעון בן אלעזר:

רבי מאיר היה בותבה על הקלף,

מפני שמשתמרת".

השתא דאתית להכי,

לרב נמי, לא תימא דוכסוסטוס הרי הוא כקלף,

אלא אימא: קלף הרי הוא כדוכסוסטוס,

מה דוכסוסטוס כותבין עליו מזוזה - אף קלף כותבין עליו מזוזה.

332. עט, ב - פ, א

רש"י

ב' אותיות בדיו. דיו יבש: שתי אותיות בקולמוס. כלומר כל היכא דמפיק ליה שיעורו כשתי אותיות: קלמריין. קסת הסופר: אות אחת בדיו אות אחת בקולמוס. מי מיצטרפי או לא ואי אמרת תיפוק ליה משום קולמוס לא מחייב עליה משום שהוא טפל לפחות מכשיעור דתנן לקמן (דף צג:). המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפילה לו: כשהוא מהלך. שלא עמד לפוש דתהוי הנחת גופו הנחה אפילו הכי חייב דעיקר הנחת דיו על הכתב הוא:

"דיו - נְדִי לְכַתּוּב".

פ,א

תנא:

"שתי אותיות בדיו,
שתי אותיות בקולמוס,
שתי אותיות בקלמריין".

בעי רבא:

אות אחת בדיו, אות אחת בקולמוס, אות אחת בקלמריין, מהו?

תיקו.

אמר רבא:

הוציא שתי אותיות, וכתבן כשהוא מהלך - חייב.
כתבן זו היא הנחתו.

333. פ, א

רפ"י

וחזר והוציא. בהעלם אחד: **חסר שיעור דקמייתא.** כשמתייבשת נחסר השיעור ולכי גמרה הוצאה דבעינן לצרופה אין כאן שיעור ב' אותיות: **ואמאי הא מנחה.** וכיון דבהעלם אחד מצטרפי לכי גמרה הוצאה: **כמי שקלטה כלב.** דתנן לקמן (דף קב.) הזורק וקלטה כלב פטור דלא הויא הנחה מכחו והכא נמי כי גמרה הוצאה בטלה להנחה קמייתא והויא כמאן דליתא:

לרבנן. דפליגי לקמן בהזורק ולית להו קלוטה כמו שהונחה אפילו עברה סמוך לקרקע לא מיחייב עד שתנוח על גבי משהו מקום כל שהוא ולא בעינן מקום ד' הואיל ובתוך ג' הוא מ"מ הנחה כל דהו בעינן: **מעביר.** לא צריך הנחה דהא מנחה בידו זידו סמוכה לקרקע: **לשתי רשויות.** ושתיהן ר"ה אלא שיש הפסק ביניהם: **והוא שיש חיוב חטאת ביניהם.** שמופסקות ברה"י אבל אם היה כרמלית מפסיקן כגון קרפף יותר מבית סאתים או בקעה ובי בתים פתוחים אחד לרה"י זה ואחד לזה והוציא חצי גרוגרת מבית זה לרשות זה וחצי גרוגרת מבית זה לרשות זה שהיא פתוחה לה חייב דכיון דלא מפסיק לה רה"י חדא רשותא הוא:

ואמר רבא:

הוציא אות אחת, וכתבה, וחזר והוציא אות אחת, וכתבה - פטור.

מאי טעמא?

בעידנא דאפקא לכתרייתא, חסר ליה לשיעורא דקמייתא.

אמר רבא:

הוציא חצי גרוגרת אחת, והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת אחת והניחה, ראשונה נעשה כמי שקלטה כלב, או שגשרפה, ופטור.

ואמאי?

הא מנחה!

הכי קאמר:

ואם קדם והגביה ראשונה קודם הנחת שנייה - נעשית ראשונה כמי שנקלטה או שגשרפה, ופטור.

ואמר רבא:

הוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת, והעבירה דרך עליה, - חייב.

ואמאי?

הא לא נח!

כגון שהעבירה תוך שלשה.

והאמר רבא:

תוך שלשה לרבנן צריך הנחה על גבי משהו!

לא קשיא:

כאן - בזרק, כאן - במעביר.

תנו רבנן:

"הוציא חצי גרוגרת, וחזר והוציא חצי גרוגרת, בהעלם אחד - חייב, בשתי העלמות - פטור. רבי יוסי אומר: בהעלם אחד לרשות אחד - חייב, לשתי רשויות - פטור."

אמר רבה:

והוא שיש חיוב חטאת ביניהם. אבל כרמלית - לא.

רש"י

פיסלא. עץ שוכב לרחבו של רה"ר וממלא כל רחבו והוציא חצי גרוגרת מביתו מכאן וחצי גרוגרת מכאן:

כרשות גיטין דמי. ולענין גיטין פיסלא רשות לנפשיה הוא כדאמרן בהזורק (גטין דף עז:). ההוא גברא דזרק גיטא לדביתהו בחצירו איגדר גיטא ונפל בפיסלא ואוקי התם שהשאל לה מקום בחצירו חד מקום מושלי אינשי תרי מקומות לא מושלי אינשי:

אב"י א"מ:

אפילו כרמלית.
אבל פיסלא - לא.

ורבא א"מ:

אפילו פיסלא.

ואזדא רבא לטעמיה.

דאמר רבא:

רשות שבת כרשות גיטין דמ"א.

רס"י

334. פ, א

הא לא כחלי. אלא שתי עינים:
צנועות. שהולכות מעוטפות
 ואין מגלות אלא עין אחד
 לראות וכוחלות אותו:
בעירניות. בנות כפרים אינן
 צריכות צניעות כל כך שאין
 שחוק וקלות ראש מצוי שם
 ועמה מועטין ואינן מכסין
 פניהם וכוחלות ב' עיניהם:

"כחול - בְּדֵי לְכַחֵל עֵין אַחַת."

"עין אחת" - הא לא כחלי!

אמר רב הונא:

שכן צנועות כוחלות עין אחת.

מיתבי:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:

כחול,

אם לרפואה - בְּדֵי לְכַחֵל עֵין אַחַת,

אם לקשט - בְּשֵׁתי עֵינִים!"

תרגמא הילל בריה דרבי שמואל בר נחמני:

כי תניא ההוא: בעירניות.

335. פ, א-ב

רס"י

שפּשפּ שבראש קנה של ציידין.
 מושיבין נסר קטן בראש קנה
 ונותנין עליו דבק והעוף יושב
 עליה ונדבק בו וצריך ליתן שם
 הרבה כדי שיהא העוף נדבק בו:
של יין. למעוטי שמן ודבש
 שהיין זב דרך נקב קטן יותר
 משמן ודבש: **לסוד**. לטוח
 בקעים שבו: **שיער**. יפה לטיט:
 ה"ג טיט כדי לעשות פי כור של
 צורפי זהב:

"שְׁעוּה - בְּדִי לִיתֵן עַל פִּי נֶקֶב".

תנא:

"בְּדִי לִיתֵן עַל פִּי נֶקֶב קָטָן שֶׁל יַיִן".

"דְּבֵק - בְּדִי לִיתֵן בְּרֹאשׁ הַשְּׁפָשֶׁף".

תנא:

"בְּדִי לִיתֵן בְּרֹאשׁ שְׁפָשֶׁף שֶׁבְּרֹאשׁ קֵנָה שֶׁל צִיידִין".

"זָפֶת וּגְפָרִית - בְּדִי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב".

תנא:

"בְּדִי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב קָטָן".

"חֲרָסִית - בְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּי כּוֹר" [שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב].

רְבִי יְהוּדָה אָמַר:

בְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּיטְפוּט".

לְמִימְרָא דְשִׁיעוּרָא דְרַבִּי יְהוּדָה נְפִישׁ?

הָא קַיִמָא לֹו דְשִׁיעוּרָא דְרַבְּנָן נְפִישׁ,

דְתַנּוּ:

"רְבִי יְהוּדָה אָמַר:

בְּדִי לִיטוֹל הַיַּמְנָו מִדַּת מְנַעַל לְקָטָן"!

אִימָא כְּדִי לְסוּד פִּיטְפוּט כִּירָה קִטְנָה.

פב תנו רבנן:

"הַמוֹצִיא שִׁיעַר - בְּדִי לְגַבֵּל בּוֹ אֶת הַטֵּיט,

טֵיט - לַעֲשׂוֹת פִּי כּוֹר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב".

337. פ, ב

רש"י

כלכול צידעא. טינפלי"א { צדע, רקה } וסדין אותה להשכיב השיער: בת צידעתא. למטה הימנה להסיר שיער דק והוא אנדיפי: למימרא דשיעורה דר' יהודה נפיש. בתמיה והא קיימא לן גבי גמי דשיעורה דרבי יהודה זוטר ומחמיר בשיעורי שבת: ומשני נפיש מדר' נחמיה זוטר מדרבנן. דאמרי לסוד אצבע קטנה: בחבוט. סיד הנימוח במים הרבה דהוא עשוי לסוד כלכול: ודברי רבי נחמיה בביצת הסיד. הנגבל במים ועשוי ביצים ביצים מוטוני"ש { מטוני"ש: גושים } בלעי"ז הוא עשוי לסוד אנדיפי ואי ס"ד אנדיפי נמי שיעור הוא כגון בת צידעא: אידי ואידי כלכול ואנדיפי תרווייהו בסיד חבוט ונמוח סדין אותו: אנדיפא. כלי חרס ולו שני דדין אחת למעלה ואחת למטה וכשרוצה למלאותו סותם את הדד התחתון ולשון אנדיפי שתי פיות כדתניא (עירובין דף קד.) מעלין בדיופי ובתוספתא גרס באנדיפי: אנפרות. הפסד לשום יין בכלי סתום בסיד והיין ממחה הסיד ויוצא: שנתות. סימנים כלי חרס גדול ויש בו בליטות בליטות כמין אגוזים קטנים עד כאן לסאה עד כאן לסאתים וסדין אותו בסיד כדי שיהיו לבנות ונכרות: כדתנן. במנחות: שנתות היו בהין: עד כאן לפר. חצי ההין: עד כאן לאיל. שלישית ההין: עד כאן לכבש. רביעית ההין דכתיב חצי ההין יהיה לפר וגוי' כן לשון מורי הזקן מפי אביו ששמע מר' שמעון ורבותי מפרשים אנדיפא כל הגוף ומתוך שאינו עשוי להשכיב השיער אלא להאדים בעי סיד עב: אנפרות. שאינו סד בו בתו לאחר שקנאו דחייש שמא תמות כי ברתיה דההוא נכרי: שנתות. כלומר אבר אבר יטפלנה ואי אפשר בלשון זה ולא נאמר שיטת הש"ס כן להזכיר אבר אבר בלשון שנתות ויצטרך להביא פירוש לפירוש שנתות היו בהין: אפותא. פדחת שלא במקום שיער ולהאדים: ערעיתא. צירעה: באנדיפי פדחתו: מן דיליה דא ליה. מידו היתה זאת לו שלא היה לו לדרוש במרכבה:

"סיד - נדי לסוד קטנה שבבנות".
 רבי יהודה אומר:
 נדי לעשות כלכול.
 רבי נחמיה אומר:
 נדי לסוד אונדפי"

מאי "כלכול" ומאי "אנדיפי"?

אמר רב:
 צידעא, ובת צידעא.

למימרא דשיעורא דרבי יהודה נפיש?
 הא קיימא לן דשיעורא דרבנן נפיש!
 זוטא מדרבנן, ונפיש מדרבי נחמיה.

מיתיבי:

"אמר רבי:

נראין דברי רבי יהודה בחבוט,
 ודברי רבי נחמיה בביצת הסיד".
 ואי סלקא דעתך: צידעא ובת צידעא,
 אידי ואידי חבוט הוא!

אלא אמר רבי יצחק:

אמרי דבי רבי אמי: אאנדיפא.

מתקיף לה רב כהנא:

וכי אדם עושה מעותיו אנפרות?!

אלא אמר רב כהנא:

שנתות.

כדתנן:

"שנתות היו בהין, עד כאן לפר, עד כאן לאיל, עד כאן לכבש" (מנחות פז:).

ואיבעית אימא:

מאי "אנדיפא"?

אפותא.

כי הא דההוא בר גלילא דאיכלע לבל, דאמרו ליה: קום דרוש לנו ב"מעשה מרובה".
 אמר להו: אדרוש לכו כדדרש רבי נחמיה לחבריה.
 ונפקא ערעיתא מן כותלא ומחתיה באנדיפי ומית.
 ואמרו ליה: מן דיליה דא ליה.

338. כ"ב

כ"י

מתני' אדמה. ארזילי"י {ארזיל"א: חומר, טין} : **מרצופין.** שקין העשויין מקליפת עץ גדול שנושאים בהן פרקמטיא בספינות וחותמין אותם: **כחותם האיגרות.** שחותמין אותם שלא יקרבו איש בהן אלא מי שנשתלחו לו ושיעורא דרבנן זוטר: **כרישא.** קפלוט ושיעוריה זוטר משל כרוב: **על מלא כף סיד.** בגמרא מפרש כף של סיידין טרואי"ל {טרואיל"א: **כף של סיידים}** בלע"ז: **מרוסס.** סדוק סדקין הרבה כמו והכה הבית הגדול רסיסים (עמוס ו): **ביצה קלה.** בגמרא מפרש לה: **גמ' לא יסוד אדם את ביתו בסיד.** לאחר חורבן משום אבילות של ירושלים: **תבן או חול.** שלא יהא לבן כל צרכו: **טרבסיד.** סיד חזק ומתקשה יותר משאם לא עירב בו: **קילקולו זהו תיקונו.** דאי לאו דמקלקל ליה ומשחירו לא היה מישתרי הלכך ע"כ הא דקשיא ליה מעליותא היא לגביה ומשערינן ביה ורבותי מפרשין קילקולו לובן זה תיקונו לענין חוזק ולא נהירא לי דקילקולו זהו תקונו משמע דשם הקלקול מתקנו ולהאי לישנא אין שם הקלקול מתקנו ולמה הוזכר קילקול כאן הכי הוה [ליה] לתרוצי נהי דאשחורי משחיר אחזוקי מחזיק:

משנה

אדמה - כחותם המרצופין
דברי רבי עקיבא.
וחכמים אומרים: כחותם האיגרות.
זבל וחול הדק - כדי לזבל קלח של כרוב,
דברי רבי עקיבא.
וחכמים אומרים:
כדי לזבל כרישא.
חול הגס - כדי ליתן על מלא כף סיד.
קנה - כדי לעשות קולמוס.
ואם היה עבה, או מרוסס - כדי לבשל בו ביצה קלה שבבצים, טרופה ונתונה באילפס.

גמרא

"על מלא כף סיד".

תנא:

"כדי ליתן על פי כף של סיידין".

מאן תנא דחול מעלי ליה לסיד?

אמר רב חסדא:

רבי יהודה היא,

דתניא:

"לא יסוד אדם את ביתו בסיד,

אלא אם כן עירב בו תבן או חול.

רבי יהודה אומר:

תבן מותר, חול אסור,

מפני שהוא טרבסיד".

רבא אמר:

אפילו תימא רבנן, קילקולו זהו תיקונו.

פ.כ.ב. 339

כ"י

קשר עליון. של אמצע היד או
קשר תחתון של אמצע האצבע:

"קנה - פדי לעשות קולמוס".

תנא:

"קולמוס המגיע לקשרי אצבעותיו".

בעי רב אשי:

קשר העליון או קשר התחתון?

תיקו.

רש"י

טרופה בשמן. שממהרת לבשלה: **דצילצלתא.** עוף קטן: **כל שיעורי שבת.** באוכלין וכל הוצאתן וקצירתן וטחינתן כגרוגרת: **כגרוגרת.** מביצת תרנגולת שהיא ממהרת לבשל ולא כביצה שלימה שעורו:

340. כ, ב

וְאִם הָיָה עֵבֶה [אוּ מְרוֹסָס - בְּדִי לְבִשָּׁל בּוֹ בִּיצָה קְלָה שֶׁבְּבָצִים, טְרוּפָה וְנִתּוּנָה בְּאֵילָפָס].

תנא:

"טְרוּפָה בְּשֶׁמֶן וְנִתּוּנָה בְּאֵילָפָס."

אמר ליה מר בריה דרבינא לבריה: מי שמייע לך **"ביצה קלה"** מאי היא?

אמר ליה:

ביעתא דצילצלא.

מאי טעמא? משום דזוטרא?! - אימא דציפרתא!

אישתיק.

מידי שמייע לך בהא?

אמר ליה:

הכי אמר רב ששת:

ביצת תרנגולת.

ואמאי³ קרו לה **"ביצה קלה"**?

שיערו חכמים אין לה ביצה קלה לבשל יותר מביצת תרנגולת.

ומאי שנא: כל שיעורי שבת כגרוגרת, והכא כביצה?

אמר ליה:

הכי אמר רב נחמן: כגרוגרת מביצה קלה.

341. פא, א

רש"י

מתני' תרווד. כף קולייר {כף (של סכו"ם)} : חף. קסייד דפותחת של חף עצמה ושיעורה נפיש מתרווד {הלעז שירידור"א (חף) חסר בדפוסים, ופירושו: מנעול} : כרכו. עץ יש לאורגין וראשו חד: כדי לזרוק בבהמה. דלא טרח איניש למשקל צרור משום עוף להבריחו דבקלא בעלמא דרמי ליה אזיל ליה: גמ' והא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש. גבי לעשות תלאי: חפי פותחת. שינים הקבועים בה ולא היא עצמה ועושים אותם מעצם: חפי פותחת טהורין. דכל זמן שלא חברן בה אינן ראויין לכלום: טמאין. דכלי עצם ככלי מתכות ופשוטיהן טמאין בהכל שוחטין (חולין דף כה:). ואי משום דמחובר לפותחת וכל המחובר לטהור טהור פותחת יש לה בית קיבול ומקבל מפתח: ושל גל. ואם הפותחת הזאת אינה של כלים כגון של שידה ומגדל אלא של גל כמו טרוקי גלי כגון דלתות שערי החצר אע"פ שחברן בפותחת הואיל וחבור זה בדלת היא ודלת בנין מחובר לקרקע וטהורין: סכוכית. זכוכית ועל שם שסוכין קרי סכוכית ועל שם שהיא זכה קרי זכוכית: והוא שמרגשת. הבהמה בצרור זה בהכאתו:

פא, א משנה

עצם - כדי לעשות תרווד.
 רבי יהודה אומר:
 כדי לעשות ממנו חף.
 זכוכית - כדי לגרור בו ראש הכרבור.
 צרור או אבן - כדי לזרוק בעוף.
 רבי אליעזר בר יעקב אומר:
 כדי לזרוק בבהמה.

גמרא

למימרא דשיעורא דרבי יהודה נפיש?!
 הא קיימא לן דשיעורא דרבנן נפיש!

אמר עולא:
 חפי פותחת.

תנו רבנן:

"חפי פותחת - טהורין,
 קבוען בפותחת - טמאין.
 ושל גל אף על פי שחברן בדלת וקבוען במסמרים - טהורין,
 שכל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע."

"זכוכית - כדי לגרור בו [ראש הכרבור]."

תנא:

"סכוכית - כדי לפצוע בה שני נימין באחת."

"צרור או אבן - כדי לזרוק בעוף
 [רבי אליעזר בר יעקב אומר:
 כדי לזרוק בבהמה]."

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן:
 והוא שמרגשת בה.

וכמה שיעורו?

תנא:

"רבי אליעזר בן יעקב אומר:
 משקל עשרה זוז."

342. פא, א

רש"י

שיעורן בכמה. להתחייב עליהן אי נמי לטלטלן בחצר ולהכניסן לבית הכסא ואידי ואידי חד שיעורא הוא דבמידי דחזי להו מיחייב על הוצאתו: **כזית כאגוז כביצה.** שלש מכניסין לקינוח ומקנח זו אחר זו אחת כזית ואחת כאגוז ואחת כביצה בתחלה מקנח פי הרעי בקטנה להסיר רעי הנדבק שם שהגדולה פוחסת ומלכלך סביבותיו: **טורטני.** מאזנים יכניס לשם לשקול: **מלא היד.** בין שלשתן או אפילו הן ד' וה' ובין כולן מלא היד: **מקורזלות.** ביקועו {ביקודי"ש: **חדות, בעלות שפה חדה** [הגרסה שבדפוסים, הנראית כמלה עברית, משובשת]} שיהיו ראויות לקינוח: **מותר להכניסם.** בתוך ד' אמות או בחצר דלא ליתסר לטלטולינהו: **כאגוז.** כל אחת ואחת: **התם מתני'.** פלוגתא דאתרוג מתני' היא במסכת סוכה והיא סדורה בפי התלמידים: **והכא ברייתא.** ויש הרבה תלמידים שלא שנאוה והוא תולה הידועה בשאינה ידועה: **כך מחלוקת כאן.** ולסימנא בעלמא אמרה דלא תשכח לגירסא דברייתא ואם תשכחנה הזכר ממשנתך דאתרוג: **אבל לא הפאייס.** כמו שקל פיסת רגב (סנהדרין דף סד.) שקורין גלישט"א {**גוש אדמה**} דהואיל ומיפרכה לא חזי לקינוח ואסורה לטלטל: **כרשיני בבלייתא.** הכי מיקרו משום שבלל ארץ לחה היא והמחרישה מעלה רגבים: **למשמש.** הנצרך ליפנות ואינו יכול ליפנות אמרינן לקמן בפירקין דמשמש בצרור בנקב והוא נפתח וקא סלקא דעתך דקאמר ובשבת אסור למשמש כלל כדרך שממששים בחול: **ליסתכן.** דאמר מר (תמיד פ"א דף כו:) עמוד החוזר מביא אדם לידי הדרוקן: **ומשני כלאחר יד.** האי כדרך דקאמר רבא כדרך המשמש בחול בלא שינוי משום השרת נימין אבל כלאחר יד כגון אוחז צרור בבי אצבעותיו שפיר דמי: **אם יש מקום קבוע לבה"כ.** שאם ישתירו לו ערבית יקנח בהם שחרית מכניס שם מלא יד: **כהכרע.** כשיעור המכריע כאגוז נפיש מכזית וזוטר מכביצה:

זונין על לבי מדרשא.
אמר להו: רבותי, אבנים של בית הכסא, שיעורן בכמה?
אמרו לו: כזית, כאגוז, כביצה.
אמר להו: וכי טורטני יכניס?
נמנו וגמרו: מלא היד.

תניא:

"רבי יוסי אומר:

כזית, כאגוז, וכביצה.

רבי שמעון ברבי יוסי אומר משום אביו:

מלא היד."

תנו רבנן:

"שלוש אבנים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא.

וכמה שיעורן?

רבי מאיר אומר:

כאגוז.

רבי יהודה אומר:

כביצה."

אמר רפרם בר פפא אומר רב הסדא:

כמחלוקת כאן, כך מחלוקת באתרוג.

התם מתניתין, הכא ברייתא!

אלא,

כמחלוקת באתרוג, כך מחלוקת כאן.

אמר רב יהודה:

אבל לא את הפאייס.

מאי "פאייס"?

אמר רבי זירא:

כרשיני בבלייתא.

אמר רבא:

אסור למשמש בצרור בשבת, כדרך שממשמש בחול.

מתקיף לה מר זוטרא:

ליסתפן?

כלאחר יד.

אמר רבי ינאי:

אם יש מקום קבוע לבית הכסא - מלא היד,

אם לאו - כהכרע.

343. פא, א

רפ"י

מדוכה קטנה. מלאכתה לאיסור אסור לטלטל: ואם יש עליה עד. קנוח המעיד שעשויה לכך מותר לטלטלה לקינוח: **תחתוניות.** פיג"ש {פיג"ש: **תאנים (טחורים בצורת תאנים)**} : **לולבי גפנים.** אותן פיצולין הגדלין בגפן וקורין וודלי"ש {**וודילי"ש: קנוקנות [ראה פסחים לט.].**} : **מוריגי בהמה.** כל בשר שיש בבהמה העשוי כמורג שהוא פגום וחרוקה כמורג חרוץ חדש כלומר כל מקום שאין הבשר חלק כגון קליפת הלשון וכגון החיך שיש בו כמין קוצין וכפגימות וכבית הכוסות: **שקינח בו חבירו.** אסיד ואחרסית נמי קאי: **התולה.** שאינו יושב אלמא קינח בו חברו לא חזי לקינוח ורב ששת אמר לעיל אם יש עליה עד מותר: **לח.** לא חזי יבש חזי: **מצד אחד.** באותו צד שקינח בו חבירו לא חזי לקינוח אבל בצד שני חזי: **דידיה.** שהיה קינוח שעליה שלו: **ונשטשטשו.** אותו עד: **מהו.** מי בטיל לייחוד דידהו או לא: **אי רשומו ניכר מותר.** דכיון דמאיס לא חזי לבשמים ולא מיבטל ליה מבית הכסא:

מדוכה קטנה של בשמים.
אמר רב ששת:
אם יש עליה עד - מותר.

מיתיבי:

"עשרה דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות, ואלו הן: האוכל עלי קנים, ועלי גפנים, ולולבי גפנים, ומוריגי בהמה בלא מלח, ושדרו של דג, ודג מליח שלא בישל כל צורכו, והשותה שמרי יין, והמקנח בסיד ובחרסית, בצרור שקינח בו חברו. ויש אומרים: אף התולה עצמו בבית הכסא!"

לא קשיא:

הא - בלח,
הא - ביבש.

ואיבעית אימא:

כאן - מצד אחד,
וכאן - משני צדדים.

ואיבעית אימא:

הא - דידיה,
הא - דחבריה.

אמר ליה אב"י לרב יוסף:
ירדו עליה גשמים ונטשטשו - מהו?

אמר ליה:

אם היה רישומן ניכר - מותר.

344. פא, א-ב

רש"י

מהו להעלותם אחריו לגג. אם עלה שם לפנות מי חיישינן לטירחא יתירתא או לא: שדוחה את לא תעשה. דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פרט לזקן ואינו לפי כבודו והכא נמי טלטול דרבנן אלאו דלא תסור אסמכוה רבנן ובמקום כבוד הבריות נדחה: משלפניו. קסמין המוטלין על גבי קרקע ולא אמרינן מוקצין נינהו: לחצות. לטול הבשר שבין השינים ולחצות ביניהן: מן האבוס. שהוא מוכן אלמא העמידו דבריהם במקום כבוד הבריות שפעמים שנראה מבחוץ וגנאי הוא לו: התם אדם קובע לסעודה. והיה לו להכין שם מאתמול: הכא אדם קובע לבה"כ. בתמיה פעמים שמוצא אדם שם והולך למקום אחר בית הכסא לא היה מצוי להם בבתיהן שהיו דרין בבתיהן בעלייה מפני דוחק בתים:

פא, ב בעא מיניה רבה בר רב שילא מרב אהסדא: מהו להעלותם אחריו לגג?

אמר ליה:

גדול כבוד הבריות שדוחה את "לא תעשה" שבתורה.

יתב מרימר וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה רבינא למרימר:

"רבי אליעזר אומר:

נוטל אדם קיסם, משלפניו לחצות בו שיניו.

וחכמים אומרים:

לא יטול,

אלא מן האבוס של בהמה!"

הכי השתא?!

התם - אדם קובע מקום לסעודה.

הכא - אדם קובע מקום לבית הכסא?!

345. פא, ב

רש"י

בשדה ניר. חרישה ראשונה ועומד לזריעה: **משום דוושא.** ובשדה חבירו מפני שדש את נירו ומתקשה (את) החרישה: **משום עשבים.** שמחמת לחלוחית הניר עשבים עולין על הצרור וכשהוא מקנח בו נתלשים: **מותר לקנח.** דאינו מתכוין לתלוש ומותר להלכה כר"ש: **והתולש ממנו.** במתכוין חייב דמקום גידולו הוא אע"פ שהוא צרור ואינו עפר: **שקיל מעילאי.** ממקום גבשושית: **ושדי לתתאי.** למקום גומא ומשוה החרישה והוי תולדה דחורש: **בבית.** שייך בנין וזה שמשוה גומות בנין הרצפה הוא ובשדה מתקן החרישה:

אמר רב הונא:

אסור לפנות בשדה ניר בשבת.

מאי טעמא?

אלימא משום דוושא - אפילו בחול נמי!

ואלא משום עשבים - והאמר ריש לקיש:

צרור שגלו בו עשבים מותר לקנח בה והתולש ממנה בשבת - חייב חטאת.

אלא: דילמא נקיט מעילאי ושדא לתתאי, ומיחייב משום דרבה.

דאמר רבה:

היתה לו גומא וטממה,

בבית - חייב משום בונה,

בשדה - חייב משום חורש.

346. כא, ב

רפ"י

מדריש לקיש. דאמר מותר לקנח בו ולא אמרינן צרור זה העשבים שעלו מלחלוחית הקרקע הן יוצאין וכשמגביהן הרי הוא כעוקרן מגידוליהן: **האי פרפיסא**. עציץ נקוב שזרעו בו ובתשובת הגאונים מצאתי שעושין חותלות מכפות תמרים וממלאין אותם עפר וזבל בהמה וכ"ב או ט"ו יום לפני ר"ה עושין כל אחד ואחד לשם כל קטן וקטנה שבבית וזורעים לתוכן פול המצרי או קיטנית וקורין לו פורפיסא וצומח ובערב ר"ה נוטל כל אחד שלו ומחזירו סביבות ראשו שבעה פעמים ואומר זה תחת זה וזה חליפתי וזה תמורתי ומשליכו לנהר: **שרי לטלטולי**. ולא אמרינן תולש הוא: **לצורך**. קינוח כבוד הבריות: **חייב משום תולש**. דאינו נהנה שוב מריח הקרקע ול"נ דהאי חייב לאו דווקא אלא אסור משום דדמי לתולש דאי חייב ממש קאמר לצורך היכי שרי רבנן איסור כרת וסקילה משום קינוח ודומה לו במסכת סנהדרין (דף סב.) הבא על הכותית חייב משום נשג"ז דלאו מדאורייתא היא אלא מדרבנן:

גופא:

אמר ריש לקיש:

צרור שעלו בו עשבים - מותר לקנח בה. והתולש ממנה בשבת - חייב חטאת.

אמר רב פפי:

שמע מינה מדריש לקיש:

האי פרפיסא - שרי לטלטולי.

מתקיף לה רב כהנא:

אם אמרו לצורך, יאמרו שלא לצורך??!

אמר אביי:

פרפיסא,

הואיל ואתא לידן לימא ביה מילתא:

היה מונח על גבי קרקע, והניחו על גבי יתדות - מיחייב, משום: תולש.

היה מונח על גבי יתדות, והניחו על גבי קרקע - חייב, משום: נוטע.

347. פא, ב

רש"י

משום סכנה. שלא ינתק בו שיני הכרכשא שהיא תלויה בהן: **משום כשפים.** כדלקמן בשמעתין: **השרת נימין.** שמשיר את השיער מפני שהוא חדוד: **דבר שאין מתכוין הוא.** ושמעינן ליה לר' יוחנן דאמר דבר שאינו מתכוין מותר לקמן בשמעתין: **לא מיבעיא בחול.** שאין איסור טלטול בצורות דאסור לקנח בחרס משום כשפים שהרי יכול לקנח בצרור: **אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו.** לחתות בו אור או לחשוף מים מגבא אימא שפיר דמי דמוטב שיקנח בו מלטל על צרור: **קמ"ל.** דלא אי משום סכנה אי משום כשפים: **חופף.** מחליק שערן: **ומפספס.** קרפיר {להפריד (שערות סבוכות), להתיר את הסבך}: **אבל לא סורק.** במסרק דודאי משיר שיער ומודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות אבל חופף ומפספס פעמים שאינו משיר וכשמשיר דבר שאין מתכוין מותר:

אמר רבי יוחנן: אסור לקנח בחרס בשבת.

מאי טעמא?

אלימא: משום סכנה - אפילו בחול נמי!
ואלא, משום כשפים - אפילו בחול נמי לא!
ואלא, משום השרת נימין - דבר שאין מתכוין הוא!

אמר להו רב נתן בר אשעיא:

גברא רבה אמר מילתא,
נימא בה טעמא.
לא מיבעיא בחול דאסור.
אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו שפיר דמי.
קא משמע לן.

רבא מתני לה משום השרת נימין,

וקשיא ליה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן:

מי אמר רבי יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת?

אלמא: דבר שאין מתכוין - אסור.

והאמר רבי יוחנן:

הלכה כסתם משנה.

ותנן:

"נזיר חופף ומפספס, אבל לא סורק" (נזיר מב.)!

אלא מחוורתא קרב נתן בר אשעיא.

348. פא, ב - פב, א

רפ"י

מטרוניטא. נכרית היתה:
אמרה מילתא. דכשפים
 ואסרתה לארבא ולא זזה
 ממקומה: **אמרי אינהו מילתא.**
 על ידי שם טהרה:
דלא מקנחיתו בחספא. שאוכל
 לעשות לכם כשפים: **ולא קטיל**
לכו כינא אמניכו. ואין אתם
 הורגין כינה בבגדיכם: **ולא**
אכיל לכו ירקא מכישא דאסר
גינאה. אין אתם מוציאין שום
 וכרישא ובצל מאגודה שאוגדין
 הגננים ואוכלים אלא אתם
 מתירין האגודה תחילה ש"מ כל
 הני קשה לכשפים: מותיב לי
 במילי דעלמא מושיבני לפניו
 בדברי חנם שאינו תורה: **לא**
ליתיב בהדיא. במהרה ובחזק
 לפי שנפתח הנקב בחזקה
 וניתקין שיני הכרכשא ויוצאת:
 ולא ליטרח טפי פדימבר"א
 { **פרימבר"א:** **ללחוצ,**
להתאמץ } בלע"ז:

מאי "כשפים"?

כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קא אזלי בארבא,
 אמרה להו ההיא מטרוניתא: אותבן בהדיכו! ולא אותבוה.
 אמרה איהי מילתא - אסרתה לארבא.
 אמרו אינהו מילתא - שריוהא.
 אמרה להו: מאי איעביד לכו?
פב, א דלא מקנח לכו בחספא,
 ולא קטיל לכו כינא אמניכו,
 ולא שליף לכו ירקא ואכיל לכו מכישא דאסיר גינאה.

אמר ליה רב הונא לרבה בריה:
 מאי טעמא לא שכחת קמיה דרב חסדא דמחדין שמעתיה?

אמר ליה:
 מאי איזיל לגביה?
 דכי אזילנא לגביה מותיב לי במילי דעלמא.
 אמר לי: מאן דעייל לבית הפסא:
 לא ליתיב בהדיא,
 ולא ליטרח טפי, דהאי פרפשתא אתלת שיני יתיב, דילמא משתמטא שיני פרפשתא ואתי לידי סכנה.

אמר ליה:
 הוא עסיק בחיי דברייתא ואת אמרת במילי דעלמא!?
 כל שפן זיל לגביה!

349. פב, א

רפ"י

מקנח בצרור. בשבת אע"פ דלאו בר טלטול הוא בעלמא: **ואינו מקנח בחרס.** משום סכנה: **מקנח בחרס.** שיש תורת כלי עליה: באוגני כלים שהם חלקים ואינן מקרעין את הבשר: **ואינו מקנח בעשבים.** שהעשבים לחים וחותרין את הבשר ורבותינו מפרשים משום תלישה ואינו יודע מהו דאי בעשבים מחוברין מי איכא מאן דשרי וכמדומה אני דמוקמי לה במחוברין ומקנח בהן בחיבורן: **ואינו מקנח בצרור.** דלאו בר טלטול הוא הלכך מקנח בעשבים כשהן במחובר ולא יזיזם ומשום שימוש במחובר לא מיתסר כדאמר"י בעירובין בפרק ג' (דף לד:) דלא אסרו אלא באילן ובקנים עוזרדין לפי שהן קשין: שיניו נושרות: שיני הפה מכרכשא: **לחין.** אין אור שולט בו:

היו לפניו צרור וחרס.
רב הונא אמר:
 מקנח בצרור ואין מקנח בחרס.

ורב חסדא אמר:
 מקנח בחרס ואין מקנח בצרור.

מיתבי:
"היו לפניו צרור וחרס מקנח בחרס ואין מקנח בצרור",
 תיובתא דרב הונא!

תרגמא רפרם בר פפא קמיה דרב חסדא אליבא דרב הונא:
 באוגני כלים.

היו לפניו צרור ועשבים,
רב חסדא ורב המנונא,
 חד אמר: מקנח בצרור ואין מקנח בעשבים,
 וחד אמר: בעשבים ואין מקנח בצרור.

מיתבי:
"המקנח בדבר שהאור שולטת בו - שיניו התחתונות נושרות!"

לא קשיא:
 הא - בלחין,
 הא - ביבשין.

350. כב, א

רש"י

רוח רעה. ריח הפה שהזבל מרקב במעיים ויוצא ריח דרך פיו: **רוח זוהמא.** כל גופו מסריח בזיעה מסרחת שהריח נבלע בבשרו ובאבריו והוה בו לזיעה מזוהמת:

ואינו יכול לפנות. שאין הנקב נפתח: **יסתלק לצדדין.** כשבדק עצמו בזוית זו יסתלק לזוית אחרת ויבדוק: **טייעא.** ישמעאל: **הנכנס לסעודת.** קבע. וגנאי הוא לו אם יצטרך לעמוד מן הסעודה ולפנות: **י' פעמים.** ימתין בין פעם לפעם ויבדוק עצמו: **ואמרי לה ד' פעמים של י' י'.** דהכי עדיף טפי שהילוך מרובה מוריד הזבל לנקביו:

הנצרך לפנות ואינו נפנה,

רב חסדא ורבינא:

חד אמר: רוח רעה שולטת בו.

וחד אמר: רוח זוהמא שולטת בו.

תניא כמאן דאמר: "רוח זוהמא שולטת בו".

דתניא:

"הנצרך לנקביו ואוכל דומה לתנור שהשיקוהו על גבי אפרו,

וזו היא תחלת רוח זוהמא".

הוצרך לפנות ואינו יכול לפנות,

אמר רב חסדא:

יעמוד וישב, יעמוד וישב.

רב חנו מנהרדעא אמר:

יסתלק לצדדין.

רב המנונא אמר:

משמש בצרור באותו מקום.

ורבנן אמרי:

סיח דעתו.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

כל שכן דכי מסח דעתיה לא מפני!

אמר ליה:

סיח דעתו מדברים אחרים.

אמר רב ירמיה מדיפתאי:

לדידי חזי לי ההוא טייעא דקם ויתיב וקם ויתיב עד דישפך כקדרה.

תנו רבנן:

"הנכנס לסעודת קבע,

יהלך עשר פעמים של ארבע ארבע אמות.

ואמרי לה:

ארבע פעמים של עשר עשר אמות.

ונפנה, ונכנס וישב".

351. פב, א

רש"י

מתני' בין פצים לחברו. כשמסדרין פצימין ועמודים וקורות ועושין סואר של קורות על הארץ ויש חלל בין זה לזה סומכן מתחתיו שלא יתעקם: זכר לדבר. דחרס חשיב בחתיית אור: לחשוף. לדלות וחבירו חשפי שובל (ישעיה מו) חשפי מים שעל הנתיבה שתצטרכי לעבור הגשמים ושריעת נהרות: מגבא. גומא שמים נקבצין בתוכה: גמ' מסתברא שיעורא דרבי יוסי נפיש ומקרא שיעורא דר' מאיר נפיש. אתקפתא היא כלומר לפי דבריהם נראה שרבי מאיר מחמיר דאמר לחתות בו אור ולא פי' שיעורא וחרס פורתא חזי לחדא גחלת ואילו לקבל רביעית מים נפיש שיעורא וכי מעינת בקרא לחשוף מים זוטר דאי ס"ד לחשוף מים נפיש לייט לה שלא יותר בה אפילו כלי קטן והדר אמר כלי גדול וכי דרך המקללים כן: אמר אביי מתני'. דקאמר רבי מאיר לחתות אור מיקידה גדולה קאמר שאפילו גחלת קטנה אינו ראוי לחתות בה אלא בחרס גדול מפני שהוא נכוה:

⁴ (ישעיהו ל, יד).

משנה

חרס כדי ליתו בין פצים לחברו, דברי רבי יהודה.
 רבי מאיר אומר:
 כדי לחתות בו את האור.
 רבי יוסי אומר:
 לקבל בו רביעית.
 אמר רבי מאיר:
 אף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר: "ולא ימצא במקתו חרש לחתות אש מיקוד"⁴ (ישעיהו ל, יד).
 אמר לו רבי יוסי:
 משם ראיה?
 "ולחשוף מים מגבא".

גמרא

איבעיא להו:
 שיעורא דרבי מאיר נפיש, או שיעורא דרבי יוסי נפיש?
 מסתברא שיעורא דרבי יוסי נפיש.
 ומקרא - שיעורא דרבי מאיר נפיש.
 דאי סלקא דעתך: שיעורא דרבי יוסי נפיש, לייט לה במנא זוטרא, והדר לייט לה במנא רבה?
 אמר אביי:
 מתניתין נמי לחתות אש מיקידה גדולה.

⁴ ושברה כשבר נבל יוצרים כתות לא יחמול ולא ימצא במקתו חרש לחתות אש מיקוד

רש"י

שפיר קאמר ר' יוסי. דמדלייט
 לה בה ש"מ דחזי: אפילו מידי
 דלא חשיב. כגון לחשוף מים לא
 לישתכח בה ולעולם לא חשיב
 שיעורא אלא לחתות אור:

352. כב, א

"רבי יוסי אומר: משם ראיה?!"

שפיר קאמר ליה רבי יוסי לרבי מאיר!

ורבי מאיר?

'לא מיבעיא' קאמר.

לא מיבעיא מידי דחשיב לאינשי דלא לישתכח ליה,
 אלא אפילו מידי דלא חשיב לאינשי - לא לישתכח ליה.

הדרן עלך המוציא יין